

PROZA

Maja Novak

To zgodbo bi moral napisati Simenon

Plečat moški postavi vrček piva na šank in si s hrbtom dlani obriše brke. Pivnica Dauphine nasproti police judiciaire v Parizu. Ko po dolgih letih hrepenenja obišeš Pariz, je Sainte-Chapelle v zidarskih odrih, kot so bili Prado v Madridu, Karlova cerkev na Dunaju in Signoria v Firenzah, drugega pa si tako ali tako nisi želel videti, zato namesto kapele iščeš Dauphine, ki bi morala biti takoj poleg nje. Seveda je ni. Tako spoznaš, da sta pivnica in Maigreteva Sûreté na Quai des Orfèvres zdrknili v časovno zanko, zato izginjata in se prikazujeta, kot se jima zdi. Hvala bogu. Leta 1979 se plečati inšpektor s trudnim korakom in sklonjeno glavo še vedno vrača iz pivnice v svojo zakajeno, preveč zakurjeno pisarno.

* * *

Kasneje si nikoli ni znal razložiti, zakaj se je odločil prav takrat. Zamisel, ta ga je seveda očarala že prej, porodila se je hkrati s trdnim sklepom, da jo bo nekega dne uresničil. Ampak za tisti zadnji sunek, zaradi katerega je med delovnim časom stopil domov in se preoblekel v sveže perilo (čeprav je na sebi obdržal orumeneli dežni plašč in staro tridelno obleko, ki jo je nosil na hčerini poroki), za tisto zadnjo vednost, da je danes dan, je morda moral videti sliko. Sploh si ni nameraval ogledati te ne katerekoli druge. Kaj ga je med odmorom za kosilo gnalo v Center Georges Pompidou, na razvpito razstavo Moscou-Paris-Moscou? Nikoli ni hodil v galerije, še v kino ni hodil. Čemu torej takrat? Laže si je pojasniti, zakaj mu je padel v oči prav Malevič. Čete ljudi so sedele pred njim, turisti in boski študentje v platnenih hlačah. Masirali so si stopala in nekako pobožno, otrplo strmeli v platno. Pa na njem sploh ni bilo ničesar videti, bel kvadrat na belem polju. Lahko si razmišljal o njem, mais oui, ampak priklekati pred

njim in ga nepremično opazovati, kot da bi moral šele razvozlati podobo njegove površine ...? In vendar: ko bi kasneje resnično razmišljal o svojih pobudah, namesto da se jim je sproščeno, malone olajšano prepustil, bi si morda priznal, da je namesto njega odločila slika. Tako neizprosna je bila. S svojo navpično sneženo belino je bila kot zid na koncu slepe ulice, bila je pika, bila je obračun pod črto, bila je nedvoumno sporočilo: to je to. In kajpak so odločili tudi ljudje, ki so sedeli.

* * *

"allo? Police judiciaire, Maigret pri telefonu."

Zunaj je drobno pršelo, svetilke na nabrežjih so se tiho raztapljale v modrem pariškem asfaltu, harmonika je hripavo hupala in hripavo so hupale sirene bateaux-mouche na Seni, temni in mehurjasti od dežja.

"Tukaj Janvier, šef. Iz Pompidouja kličem."

Maigret se je škodoželjno nasmehnil ob misli na inšpektorja Janviera, zanesljivega, vendar brez domišljije, med vsemi tistimi platni svetlih barv in letečih potez.

"Tule v Centru je nekdo sedel pred Malevičem," je rekel Janvier, neomajno je poročal tako, kot je bilo.

"Ves dan sedijo, moj dragi. Kako veste, da je Malevič?"

"Direktor Centra zatrjuje, da je Malevič," je gluh za ironijo odvrnil Janvier. "In tale, ki je sedel, ne bi smel sedeti, šef. Ne tam, kjer je sedel. Razstava je že debelo uro zaprta."

"Mhm, njega pa so našli šele zdaj?"

"Varnostnik se je v temi spotaknil obenj. Senegalec je, varnostnik namreč."

Aha, zdaj bodo krivi tujci, je pomislil komisar. "Soliden človek, namreč varnostnik. Visok, kajpada črn. Ampak ko je našel tegale nepremično sedeti pred sliko – domnevam vsaj, da bi ji vi rekli slika ... Hočem reči, spotaknil se je ob tega človeka, ki je čemel, kot da bi bil priklenjen, in je buljil v, no, v Maleviča, kot uročen, ne v levo ne v desno se ni ozrl ..."

Maigret je začutil, da postaja radoveden. Ni bilo v Janvierevi naravi, da bi bil zmeden.

"Sedel je, kot da bi dremal, in nič ga ni moglo zbuditi. In smehljaj se je, ljubeznivo, ampak tako, kot da bi ... ne vem, kot da bi morda čakal, kaj bomo storili z njim, ampak tudi tako, kot da mu je čisto vseeno, kaj mu bomo napravili ... In, šef, ko ga je varnostnik našel tam ... pred Malevičem, vi to razumete, meni pa se zdi tako čudno pa logično hkrati ... kot da bi

človek sedel pred zid in vsem obrnil hrbet, kot da kuha rilec, bi rekel, ko se ne bi tako nežno smehljaj ..." Telefonu se je dodobra zapletal jezik. "No, ko ga je varnostnik – soliden človek, ne pozabite! – zagledal pred sabo, je okamenel na mestu še on in oba je kasneje našel drug varnostnik ..."

"Tudi Senegalec?"

"Ne, iz Poissyja-sur-Seine."

"Aha."

"In tudi drugi varnostnik je obstal in je gledal človeka, ki je sedel in gledal Maleviča, in tako tudi tretji in četrti in peti ... Kaj bi vam pravil, šef, ko je vse skupaj našel direktor, jih je bilo zbranih kakih petnajst in vsi so globoko zamišljeni stali v polkrogu okrog tistega, ki je ždel in se sploh ni menil zanje. Stali so v polkrogu, spredaj v ravni črti Malevič, zadaj v temi varnostniki s povešenimi baterijskimi svetilkami in s črnimi čepicami s trdimi plastičnimi ščitki na glavah ... Ne da bi bilo to pomembno, razumete, ampak to, kako se niso ganili in so samo zviška strmeli v plešo tistega, ki je sedel. Ker ima plešo, razumete. Kakih petdeset jih šteje, spodobno je oblečen, čeprav skromno, prijazen obraz ima, nekako, kako bi rekel, nekako dobrodušno, brez zamere vdan v usodo, modre oči, malce izbuljene, vlažne, vendar ne joka – smehlja se – in plešo ima in vsi so upirali oči vanjo, kot da so zacoprani."

"In on je sedel?"

"In on je sedel."

"In direktor Centra, ki se edini ni pustil zacoprati, si je rekel, da je možakarjeva negibnost nalezljiva, zato je to primer za kriminalistično policijo?" V Maigretev glas se je prikradel ščepec nejevolje.

"Pravzaprav si je rekel, da gre morda za poskus kaznivega dejanja. Poglejte, šef, tule na stenah visijo milijoni in ..."

"In tako je zaskrbljeni direktor poklical policijsko patroljo in ta je poklicala tebe, moj vrli Janvier. Dobro, pa niste niti poskusili spraviti človeka na noge?"

Na drugi strani žice je Janvier globoko zavzdihnil. "Česa vsega nismo poskušali, šef! Ogovarjali smo ga. Tresli smo ga, ga tapljali po ličkih ... hočem reči, po licih, le da so v resnici taka kot lička ... gladka, nekako otroška ... otipavali smo mu pulz, mu ponujali vodo, konjak, rotili smo ga, naj se oglasi, moledovali, se sklanjali in počepali k njemu ... Prestavljali smo ga s tal na stol, s stola na recepcijski pult, na stopnice, pod Pompidoujevo sliko, štirje smo ga prenašali na rokah, ker je vseskoz sedel, razumete, nesli smo ga ven na dež –"

"Ah, les salots!"

"Ni bila moja ideja, šef. Vsekakor mu dež ni škodil. Posadili smo ga pred tiste tekoče stopnice v prozornem plastičnem črevu ob zunanji steni zgradbe ..."

"Ja, Janvier, vem, kako je videti."

"... in tam ga je eden od varnostnikov dregnil z nogo."

"Senegalec?"

"Arabec. Najbrž se je hotel pošaliti. Dregnil ga je z nogo in oni se je zvrnil na bok, v lužo, in čeprav je potem ležal, je bil še vedno skrčen, kot da sedi, razumete."

"In kljub vsemu ni migal?"

"Ne. Smehljal se je, kvečjemu malo šire."

"Upam, da ste ga že pobrali."

"Pobrali. Odnegli – sedečega – na tapison v salon za ugledne goste. Še vedno je tam. Sedi in se smehlja. In, šef? Rekel bi, da nas njegove očke ... se pravi, oči, le da so v resnici take kot ..."

"V redu, mon cher, razujem."

"Zalezujejo nas, šef. Kamor stopim, gredo za mano. Oči premika, vendar nič drugega. In niti tega, da premika oči, mu ne morem dokazati, ker takrat, ko stopim predenj, kajpak zre naravnost predse. Vame. Le da ne gleda vame, še vase ne gleda, parbleu, tako je, kot da bi zakinkal z odprtimi vekami, in vse skupaj je videti nekako ... potuhnjeno ali kaj, bi rekel, če se ne bi tako blago smehljal. Šef, tule bomo vsi znoreli. Kaj naj storim?"

Maigret je prizanesljivo zmajal z glavo.

"Pripelji ga na Quai des Orfèvres, kaj naj rečem drugega? To njegovo smehljanje me začenja zanimati."

V Centru Georges Pompidou so direktor, Janvier in dva uniformirana policista s švicarskimi noži iz tapisona v salonu za ugledne goste izrezali pravokotnik, na katerem je nepopustljivo kraljeval moški v svežem perilu in orumenelem dežnem plašču, poprijeli vsak svoj konec talne obloge in sedečega kot na nosilih odnesli v marico (corbeille de pain po pariško); in marica je dostojanstveno spolzela skoz noč proti sedežu police judiciaire, proti Sûreté na Quai des Orfèvres, poleg Sainte-Chapelle in pivnice Dauphine.

* * *

Ah, Maigreteva Sûreté! Kako drugačna od belih kvadratov sodobne umetnosti! Vsi soglašajo, da bi jo bilo treba že zdavnaj obnoviti. Visoki stropi in široka stopnišča učinkujejo gosposko, vendar primanjkuje pisarn,

zato so hodniki ponekod po dolgem prerezani s pregrado iz vezane plošče tako, da nastanejo nekakšne drvarnice, celice ali staje z nadsvetlobo, vendar brez oken, od hodnikov pa ostane le ozek prehod, kjer bi dva le s težavo stopala vstric. Drugod vzdolž sten tečejo preproste lesene klopi, odslužene pripeljane iz kakega podeželskega sodišča, na njih pa z dlanmi med koleni in metlo v hrbtu čakajo osumljenci krotkega videza in priče, ki si po tihem zabičujejo: "Veliki fantje ne jokajo." Zaradi toplote in premočenih praznih oblek v hodnikih ob dežju diši podobno kot v pralnici. Radiatorji klenkajo in tiktakajoče odštevaajo ure, telefoni so črni, težki in puklasti kot predvojni pisalni stroj. V sobi poleg Maigneteve se tišči šest inšpektorjev, ampak za zdaj o njihovem obstoju priča samo valujoč baldahin mrzlega cigaretne dima, zaradi katerega se potipkani papirji prej ali slej navlečejo nekakšne nostalgicne žoltice. Res je skromno, vendar je dom. Je deseta zvečer in v inšpektorski sobi sam dežura mali Lapointe, kodrast, belih lic, občutljivi Lapointe, ki vedno požira jok nad otroškimi trupli in se zaljublja v napačne ženske. V sobo na invalidskem vozičku pripeljejo sedečega moškega, škrici orumenelega dežnega plašča mu kot natrgane mušje perutke bingljajo z zadnjice, in ga preložijo na majav kuhinjski stol nasproti Lapointovega. Lapointe se zastrmi vanj, ne more verjeti. Možicelj je droban, kratkih nog, mehak in nekako krhek hkrati, tik pred razsutjem kot slabo povita klobka volne, in nima potez, na katere bi se spomin lahko oprl, pa tudi motečih črt ne, še ponižna ptičja brada se ne zdi odbijajoča. In takale cifra molči kot zalita in Lapointu neusmiljeno vrača pogled. Lapointe še vedno ne ve, kaj bi, komolci so mu v napoto, pogoltne slino, Adamovo jabolko se vozi kot lift, otrese z glavo. Možicelj molči in ga gleda, njegova odsotno smehljajoča usta pa se brez glasu razpredejo v počasno režanje od uhlja do uhlja. Bunkasti ličnici se nežno obarvata, okoli oči se naberejo plitve, tanke špranjice, okrogli očesci kot posrebreni prestrezata svetlobo, Lapointe pa sedi in strmi vanj kot v deveto čudo, nato mesečen vstane in se s težkimi koraki napoti k steni za možiceljevo glavo, kjer visi oljnata slika, splet ubito oranžnih, sivih in okrastih madežev. Lapointe s pretehtanimi gibi, ki, kot da se ga ne tičejo, sname sliko in jo s hrbtom navzven prisloni ob oluščen radiator, nato se leno vrne do pisalne mize. Iz predala potegne glaziran koledar s športnim avtomobilom nad datumi in z lepoticco v leopardjem trikoju, ki večno neudobno polzi po škrlatnem pokrovu motorja. Obesi koledar na žebelj, kjer je bingljalo olje, kot da bi ga spodrezal, se sesede v svoj stol, da zaškripa, roke pusti mlahavo viseti ob telesu in strmi in strmi in strmi v koledar.

Nekoliko kasneje.

"Lucas, prekleto! A zdaj mi ga boste pa še vi srali, bon Dieu?!"

Zvesti Lucas, lisičji Lucas z ustrojenim obrazom opira komolce ob mizo in se zamišljeno poigrava s telefonsko slušalko. Tut, tut, tut, pravi v prazno aparat. Neutrudni Lucas, Lancelot, Oliver, dragi Watson, Hastings, Patrokles, oproda, brez zanimanja pozorno opazuje Lapointa, ki je zamaknjen v lepotico. Maigret, ki je pravkar zardel in premočen prisopihal z dežja v pisarno, tleska s prsti pred pomočnikovimi očmi. Lucas se zdrzne, poskoči na stolu, si pomane veke. Moški v svežem perilu in plašču ne daje znakov življenja. "Ime mu je Alexandre Dumas in živi v četrti Marais," poroča Lucas Maigretu.

"Aha. Tega vam najbrž ni sam povedal, ali pač?"

"V notranjem žepu plašča ima carte d'identité, šef. Le da se seveda nihče ni spomnil, da bi pogledal tja."

Maigret z bežnim pogledom ošine sedečega.

"Mar ni ironično, šef?" razpreda Lucas pravkar izoblikovano misel. "Alexandre Dumas. V Maraisu tolče revščino, v hiši brez dvigala in z debelimi zidovi, z gobo po stenah, v vsem svojem življenju ni doživel ene same pustolovščine, bilo je boulot, dodo od enega silvestrovega do drugega, potem pa gre in se ti imenuje kot človek, ki jih je napisal na desetine."

"Vraga jih je napisal. Podpisal, to že. In potem? Dumas je eden najpogostejših francoskih priimkov in zmerom se najde šaljivec, ki se mu zdi neskončno duhovito, če novorojenca ovesi še s slavnim imenom. Pravzaprav bi morali imeti kak zakon, ki bi nedolžne otročičke varoval pred steklimi starši. Boulot, dodo, pravite. Odlično, pa zdaj? Naveličal se je, potegnil vtičak iz vtičnice. Ždi, čemi, prebrisano se muza, noče se pogovarjati, že prav; ampak navsezadnje to ni kaznivo. Kaj naj konstruktivnega počnemo z njim, Lucas?"

"Prej ali slej se bo moral premakniti, šef. Saj je menda lačen. Saj ga bo začelo tiščati, madona. Kam bo šel scat, če bo kar sedel?"

"Nikar mi ne omenjajte, Lucas, ker si znam zlahka predstavljati, kam. Vsekakor vam povem, da v tistem trenutku ne želim biti v pisarni. Človek je trmast kot mula, nehote ga moraš spoštovati. Pa ne obtožujte me, da ga stradam, ker od zajrka sam nisem nič vtaknil v kljun. Pravzaprav bi bilo pametno naročiti sendviče, dokler je zrak še kolikor toliko čist, se strinjate?"

Joseph, natakak v pivnici Dauphine, je čez cesto prinesel šest sendvičev s šunko in štiri vrčke piva. Moški v plašču je buljil predse in se smehljajal.

Maigret je s prsti leveice bobnal po mizi, se z desnico cukal za brke in premišljajal.

"Pa poskusimo!" je vzkliknil čez čas.

Lucas je pred sedečim razpostavil sendviče in pijačo. Lapointe se je ovedel, se pretegnil in se zbegano ozrl okrog sebe. Bilo je komaj opazno, vendar je bilo res: sedeči je rahlo pomevljal z ustnami.

"No, hvala bogu, vsaj gladovno ne stavka," je odleglo Maigretu.

Možicelj je nevsiljivo, ampak brez oklevanja stegnil roko.

"Živeli, otroci domovine!" je ušlo Lucasu.

Moški je popeljal dlan mimo krožnika in vrčkov ter segel po steklenici s paradižnikovo mezgo. Bil je en sam gib, tekoč in umirjen. Obrnil je steklenico in z obvladano kretnjo zilil mezgo na mizo poleg krožnika. Inšpektorji so glasno zajeli sapo. Moški je z izproženim kazalcem razločno natiskal v mezgo:

"Hidra."

"Kaj, tristo kosmatih, je Hidra?"

"Mitološka pošast?"

"Zakaj naj bi človek, ki živi v Maraisu, razmišljajal o mitoloških pošastih?"

"Otok," je mirno pojasnil Maigret. "Hidra je grški otok v Egejskem morju, znan po mlinih na veter. Vama je odpovedala domišljija, ljuba moja? Sta se tudi vidva že pomeščanila? Mar tudi vidva hodita dopustovat samo še na zacementirane kanarčke?"

"Na zacementirane kanarčke?"

"Na Kanarske otoke, Lucas."

"Dobro, zakaj naj bi človek, ki živi v Maraisu, razmišljajal o grških otokih?"

"O čem pa naj bi sanjal? O pisoarjih in podzemni železnici?" Maigret je otožno zmajal z glavo. "Mislim, da je tole primer za vrlega doktorja Paula, gospodje. Lucas, pokličite avto in spravite mi nesrečneža na psihiatrijo. Vi pa, Lapointe, se mu nika ne dajte spet hipnotizirati!"

S privihanim ovratnikom in pestmi v žepih se je Maigret zložno vračal domov v ulico Richard Lenoir. Stopal je ob železних palicah, kronanih s karovimi asi, ki ponoči z vseh štirih strani zaklepajo medse pariške parke z njihovim zelenjem, stekleno presojnim v luči uličnih svetilk, in je melanholično raznežen strmel v razsvetljena okna stanovanjskih hiš, ki so se spravljalje k počitku, brez naglice, zavedajoč se, da minevajo edini trenutki delovnega dne, ki jih imajo zgolj zase. Zaradi luči v oknih je Maigret ponoči bolj ljubil brezimne pariške trge od, denimo, plemenitega Place de Ven-

dóme, ki ga je zaradi njegove tihe, zadržane elegance ljubil podnevi. Ob pogledu na bele, rumene in rdeče zastave luči je vsakokrat tudi začutil neulovljivo, nejasno bolečino v prsih, vendar se je dobro zavedal, da ga samo bolečina čuva in mu brani, da bi nekega lepega dne nekje otrplo občepel še on.

* * *

V umobolnici sta moškega v orumenelem plašču pričakala Maigretev prijatelj docteur Paul, patolog in sodni izvedenec, ter dr. Fourmichon.

Ena opustošena avla za drugo in potem zid. Skozenj pod ozkim obokom v osrčje svetišča vodijo strme stopnice, poleg oboka pa visi škrlaten in vijoličast Gauguin iz tihomorskega obdobja. Malo pred Alexandrom Dumasesem so v prisilnem jopiču pripeljali bolnika, ki je ob pogledu na Gauguina dokončno pobesnel; pljuval je proti platnu, se trgal iz bolničarjevega primeža in vreščal: "Zakaj pa je tebi uspelo? Zakaj pa je tebi lahko?" "Takole, tele blazine bova porinila pod hrbet, da bova laže sedela," je Dumasu tovariško prišepnila prsata glavna sestra, ki ga je skopanega in v pižami prevzela iz rok pomožnega medicinskega osebja ter posadila na posteljo, "samo nikar me ne zatožite, če se bo doktor jezil, da vas razvajamo, velja?" Pogladi ga je po laseh in ga potem še dolgo opazovala izza podbojev; na nekoga jo je spominjal, sama bi težko rekla, na koga: morda na sina, ki je padel v tej ali oni vojni, ali zašel na kriva pota, ali se oženil v Kanado in ne obiskuje več matere.

Ko je moški spoznal, da je sam in mu potemtakem iz svojega telesa za zdaj ni treba delati razglasa, je pustil vekam, da so kradoma padle, in je obzirno smrčječ zbiral moči za tihe bitke prihodnjega dne. Medtem je v kabinetu, od parketa do pozlačenih štukatur obloženem z usnjenimi knjižnimi hrbti, dr. Fourmichon razlagal dr. Paulu, kako je sprva nameraval vtakniti Alexandra Dumasa na oddelek s pobesnelim bolnikom – morda bi ga pomiril in utišal? – vendar si je premislil. Besnečim bolnikom ne moreš do živega, oni so v svojih glavah nekje drugje. Fourmichon je nato izrekel še marsikaj drugega, o čemer je dr. Paul uganil, da je diagnoza, in o čemer je domneval, da je latinščina.

Potem se je oglasil telefon; lahak, smetanovo bel, jajčaste oblike.

Telefon se je predstavil:

"Maigret."

Dr. Paul je zbrano prisluhnil.

"Ne morem spati, Paul. Zato sem stopil pogledat k Dumasevi družini.

Vznemirjajo me, Paul, srednji sloj me vedno tako zbega ... Nenehno se spračuješ, kaj počnejo, kadar niso ravno vpreženi med palico in korenček, nenehno mozgaš o tem, ker se ne moreš preprosto sprijazniti z najočitnejšo možnostjo, da namreč sploh ne počnejo ničesar. Da kratko in malo živijo in jim to zadostuje. Da brez navdušenja in studa sprejmejo vse, kar jim naključje postavi na pot. Torej: Dumasevi. Gospa z obrazom kot star dežnik, presušena koža napeta na štrleče kosti. Mislim, da sem v sinu prepoznal majhno barabinsko ptičico, nečastihlepno in samozadovoljno, očitno mu že male lopovščine vlivajo tolažec občutek, da je prerasel okolico. O mlajši hčeri še toliko ne bi znal povedati. Starejša je poročena, pri moževih starših živi, vendar si je zaradi krize v družini privoščila taksi, da bi se lahko naslajala nad tem, kar v domačih razmerah nedvomno velja za dogodek. Vprašal sem jih, kam je Dumas spravljal svoje zasebne malenkosti. Pisma, dnevnik, karkoli. Spogledali so se, kot da sem padel z neba. Mislim, da v predal nočne omarice, tisti, ki se maje, je obotavlja se rekla gospa; ne, v tisto šatuljo na okenski polici, je v dvomih zmajala z glavo hči, vedno je buljil skoz okno, tudi kadar je deževalo; ne, moralo je biti kje blizu plinske peči, vsak večer se je cmaril zraven peči, je povzel sin, vedno ga je zeblo v dlani in stopala in nos je imel vedno moker; kaj pa govoriš, zdrav je bil kot dren, peč mu je smrdela in vedno se je valjal na kavču pred televizijo, je vzkliknila sestra, nikoli ni maral niti slišati o televiziji, tako staromodni je bil in mahnjen na klasike, je ugovarjala mati, kako da ne, oboževal je Dinastijo, kakšno Dinastijo neki, bili so Ben Hur in Deset božjih zapovedi, nikar ga ne lomi, Mauricea Chevalierja je gledal ... Mi slediš, Paul? Srednji sloj, ljudje, ki morajo umolkniti, če zmanjka pogovora o navadah skupnih znancev, pa se ne morejo sporazumeti o tem, kaj je zadnjih trideset let počel družinski poglavar." Maigret se je v rahli zadregi odkašljajal. "Kakorkoli že, prebrskal sem Dumasevo stanovanje in našel pismo. Zataknjeno je bilo za okvir ogledala v predsobi, vsem na očeh, kjer so ga kajpak vsi spregledali.

Dumas je pismo napisal včeraj popoldne – po pričakovanjih je bolešno natančno datirano – in glede na tisto, kar je delal zatem – se pravi, glede na to, da zatem sploh ni delal ničesar, to pa je pri ljudeh njegove vrste posebej nenavadno – bi v njem pričakoval mračne, morbidne tone, mar ne? – z bogom, kruti svet in tako dalje. Niti sledu o čem takem! Sporočilo je lucidno kot računovodska bilanca in se glasi, berem:

Že dolgo je tega, kar sem sklenil, da zapustim Pariz in družino in se za zmerom preselim na Hidro. Prilagam fotografijo otoka. Prihranki, ki sem jih bil leta in leta skrivaj polagal na hranilno knjižico v Crédit Lyonnais, mi

bodo omogočali skromno preživetje do smrti. Vendar vem, da mi najbližji in najdražji ne bodo kar zlepa pustili oditi, kajpak pa jih bo zamikal tudi denar v banki. Na misel mi ne pride, da bi jim zaupal, kam sem spravil hranilno knjižico. Zato bom sédel pred sliko Kazimirja Maleviča, ki sem jo danes opoldne opazil v Centru Georges Pompidou, in se ne bom ganil, dokler se moja soproga in otroci ne bodo sprijaznili z dejstvi in mi dovolili ravnati po svoje.

Počnite z mano, kar hočete. Če sem čakal petdeset let, bom zlahka potrpel še dan ali dva. Seveda se zavedam, da utegnejo posledice moje odločitve postati neudobne zame in da bodo morda ogroženi moje zdravje, življenje in prostost. To tveganje sprejemem nase. Z napisanim bi zatorej rad tudi poudaril, da moje morebitne smrti ni zakrivil nihče razen mene samega in da so moji sorodniki prosti vsakega očitka, ki bi jim ga ob njej morebiti namenili javnost ali oblasti. Podpis, Alexandre Dumas.

Ali zdaj razumeš, Paul? Človeku nič ne manjka. Priseben je kot ti ali jaz. Samo izsiljuje nas, izsiljuje vse po vrsti, in uspelo mu bo, pri moji veri mu bo uspelo, ko pa se prvič v življenju upira; njegove zaloge uporništvu so še povsem nenačete. Izsiljevanje pa seveda ni znak duševne bolezni, prej nasprotno, ali pa misliš drugače?"

"Naj pošlje koga s pismom v Salpêtrière!" je glasno šepnil Fourmichon, prase psihiatrično je prisluškovalo.

Prišlo je pismo v ceneni kuverti, prišla je fotografija Hidre. V zalivu med stopničastimi griči so bile zasidrane jadrnice, gozd vitkih jamborov in jeklenih vrvi je kakor zarisan s srebrnim svinčnikom preprezal sliko kot žlahtna patina navpičnih lasastih razpok v stari temperi na lesu. Hiše so bile grobo ometane, strehe ravne, bilo je nekaj plitkih, ampak čvrstih polkrožnih kupol, bilo je nekaj mlinov na veter s številnimi kraki in smešno majhnimi trikotnimi platenci na koncu le-teh. Črne krošnje pritlikavih pinij so bile kot zgnetene iz enega kosa, bilo je slutiti peščico oliv in čašo smolnatega vina na rdeče-belih kockastih prtih pod drevesi. Fourmichon si je ogledal fotografijo in zmignil z rameni; s pipo v ustih in priprtimi očmi je podržal Dumasevo pismo proti namizni svetilki s secesijskim senčnikom, preučeval pisavo in potem nekajkrat jezno zaman skušal ukresati vžigalnik.

"Me imate za norca, kolega?" je robantil. "Privlečete mi človeka, ki ni nor, jaz pa naj se ubadam z njim, čeprav ni nor, čas naj izgubljam z nekom, ki ni nor – domov ga peljite, hudiča, kako naj se pogovarjam z njim, saj ni nor!"

Dr. Paul se je ugriznil v jezik, da ne bi uglednega strokovnjaka po nepotrebem razburjal s pripombo, kako je Maigret to spoznal že pred uro.

Koraki na pustem hodniku so predramili Alexandra Dumasa, zdaj nekoliko bolj čilega in bodrega, in kmalu zatem se je sedeč, molčeč ter nasmehljan znašel v tesnem objemu Dumasice in mladičev. Tem je Maigret zaupal kar se da malo o gospodovem pismu in jim popolnoma zamolčal fotografijo.

Dr. Fourmichon je izza našobljenih usten z aromatičnim dimom izpihal večino užaljenega besa in se s pipo med sklenjenimi kočniki počasi sprehodil po kabinetu.

Bil je utrujen. Z dvignjeno glavo se je zazrl v najvišje ležečo knjižno polico tik pod stropom in prvikrat mu je resnično prodrlo do zavesti, koliko knjig ima. Prevladovala so modre. Modre platnice z vtisnjenimi naslovi so ga prihuljeno opazovale, kot da se nameravajo zdaj zdaj zgrniti nanj, pozlata na črkah se je svetila mrko kot stenske slikarije v faraonski grobnici. Fourmichona, utrujenega, je zmrazilo.

"Koliko tega, kar je natisnjenega v knjigah, pravzaprav znam?" ga je hladno spreletelo; na tilniku in laktih je začutil mrščavico. In iznenada ga je obšla skušnjava, da bi iz vezanih falang na slepo potegnil zvezek medicinske enciklopedije, ga na slepo odprl, si izbral prvo geslo, ob katerem se bo naključno ustavil kazalec, in poskusil, tako, kot je bil preverjal znanje med študijem, na pamet povedati čim več o njem. Zamisel je bila nevarno mikavna. Prepričan je bil, da bi se mu razpoloženje znatno popravilo, ko bi naletel na tako geslo, o katerem bi vedel skorajda vse. Ampak razum mu je svetoval, naj pusti vse skupaj pri miru, saj je bilo pri takem postopku mnogo bolj verjetno, da bo na strani ugledal popolnoma neznano besedo. In posvetilo se mu je, da do smrti ne bo utegnil prebrati vseh gesel, ki so bila čedno poravnana na njegovih resnobnih policah iz orehovine, da je prestar in da je prepozno, da je glede na količino napisanih knjig za vsakogar prepozno že ob rojstvu, in tako je zgolj stal in vzravnan strmel v steno, zazidano s knjigami. Ob zori se je vanj zaletela snažilka, ki je ritensko prilezla v sobo in za sabo vlekla cunj, prepojeno z loščem za parket.

* * *

Inšpektorji so sredi pisarne z dvema stoloma podprli presušeno črno šolsko tablo in zdaj po njej kracajo ulomke. Kreda cvili po lesu.

"Kaj to pomeni, Lucas?"

"Stave, šef. Ali bo jutri še sedel, koliko časa bo še sedel, ali bo zdržal do nedeljske maše in tako naprej. Kot sami lahko razberete, je v tem trenutku dve proti pet za to, da bo popustil prej kot v tednu dni."

"Fej, sram vas bodi. Podcenjujete ga. Zdaj ne bo več odnehal, ne sme

odnehati in ne more. Si morete misliti, kako bi se kasneje počutil, kako nerodno bi mu bilo, ko bi se spominjal svoje neslavne revolucije? Si predstavljate, koliko zbadljivk in očitkov bi moral požreti, ko bi se sklenil vrniti v stare kolesnice? Ne zato, ker bi klonil, seveda ne, pa čeprav bi si v takem primeru posmeh še najbolj zaslužil, ampak zato, ker je pred tem sploh poskusil izstopiti. Še ko bi ga pokopavali, bi se žalujoči ostali nasmihali v rokav ob njegovi potegavščini, od katere bi nazadnje ostala le pobalinska muha. Eh voilà, upira se okolici in zdaj ga bo prav ta prisilila upor izpeljati do konca. Kdo bi vedel, ali je s takim preobratom računal že takrat, ko se je počil dol pred Maleviča?" Maigret očaran obstane, se drgne po včerajšnji bradi in skuša razvozlati uganko; ampak nekateri orehi so pretrdi celo za detektive njegovega kova, zato se vda in reče: "Sicer pa mu ni hudega. Razkazujejo ga v dnevni sobi, menda se je že ves Marais zvrstil na obisku, kot Ludvika XIV. so ga posadili na porcelanasto kahlo s pisanimi rožami, da se sproti odceja, usmiljene concièrges iz osmih okrajev pa mu drsaje s copatami prinašajo krepko kokošjo juhico in mu jo polagajo k nogam. Nihče ga še ni videl jesti, ampak juhice čez noč izginejo, pa tudi dr. Paul trdi, da je za zdaj še zgledno pri močeh, zato se na vašem mestu ne bi pre naglil s stavami."

Kadar začne Maigret stoje premišljati, zlepa ni konca; s pogledom, uprtim v nekaj, kar je najbrž v Normandiji, če ne morebiti še dlje, med palcema in kazalcema ravna fotografijo Hidre, ki se je v soparnih prostorih Sûreté po robovih že nekoliko sfrknila, smehlja se, kot da bi pred sabo uzrl nekaj presenetljivo novega in mikavnega, tuhtanje pa se nazadnje konča z nerazločnim momljanjem, šavsne po klobuku in ga potlači globoko na čelo ter odlomasti iz pisarne, ne da bi z besedico namignil, kam ga nese, tako viharno. Fotografijo moli predse, kot bajalico jo drži v obeh rokah.

Niti minuto prezgodaj ne bo prispel, ker je medtem le malo manjkalo, pa bi se Dumaseva strategija sesula kot hiška iz kart.

Drobni dež je zledenel v jeklene šivanke, luči v stanovanjih so morale brleti noč in dan, vendar sneg, o katerem se je po telefonu zdolgočasno pomenkoval Dumasev sin, ni bil tisti z ulic. Dumas je imel v minulih dneh na voljo dovolj časa, da se je poglobil v fantov nerazumljivi argo in spoznal, da gre v resnici za kokain. Dečko torej prekučuje in to brez sramu počne pred očetom, ki z lakti okrog kolen zgrbljen čepi ob peči poleg telefona. "Ali ni to nekoliko neprevidno?" je vprašala Dumaseva mlajša hči, ki je očitno tudi posvečena v tisto, kar so očetu vseskoz prikrivali.

"Pa kaj?" je fant malomarno pomigal z obrvmi. "Kaj pa mi more? Saj sama vidiš, kako je z njim: sedi in molči."

"To že, ampak menda ni gluha?"

Mladi Dumas se je spakljivo skremžil. "Kaj pa veš? Kakor je videti, bi bil lahko tudi mrtev. Odpisan, z njim si ne kaže več beliti glave. Sam si je kriv, če ga bomo preprosto odnesli in zagrebli, a ne?" Široko je zazelal in z zaspanimi gibi zavrtel številko naslednjega dilerja.

"Bi vama kar pasalo, če bi se stegnili, kajne?" Omožena hči se je po naravnem redu stvari ponovno nastanila pri materi in ji pomaga gospodinjiti, čeprav zaradi Dumaseve stavke v kuhinji ni prav nič več dela kot sicer; ampak resnično se vsi vedejo, kot da bi v hiši imeli mrliča. "Bi vama prav prišlo, priznajta," je izzivalno zavlekla in zataknila palce ob bok za rob predpasnika. "Bosta vsaj nekaj podedovala, a?"

"To te moti, sestra? Te grize, ker ne boš dobila nič? Zato, ker je tebe z možekom že izplačal, da sta si lahko omislila trafiko?"

"Je nikoli ne bosta mogla preboleti, te moje trafike, saj vem."

"Tristo vragov, sestra, sva jo že. Sva vedno vedela, da si ti njegova punčka, njegova ljubljenska ..."

"A ti si misliš, da mi je naredil uslugo? A misliš, da trafika kar sama denar nosi? Garati je treba, golobčka, ne pa zajedati očkovne plače kot vidva ..."

"Ti mi boš govorila?! Vse šolske počitnice sem prečepela za pultom v tej tvoji trafiki, od šestih do šestih, medtem ko so druga dekleta uživala, zato, ker je on hotel, naj ti pomagam, zato, da se je gospa starejša hči lahko zjutraj dlje valjala po postelji in pohajkovala po mestu! Prav ti si garala, pa ja! Vsi smo morali poprijeti namesto tebe, mama, jaz, on pa še opazil ni, da mu hči smrdi od lenobe!"

Starejši so se oči zlobno zabliskale. "Saj ti ni bilo dolgčas v trafiki, kajne da ne?" je prežeče zasikala. "Si imela polne roke dela s tem, da si mi zapeljala moža, ni res?" "Opa," se je zasmel sin, "to je pa novo! Zanj tudi, bi rekel," je s palcem posmehljivo pomigal proti očetu.

Ta je molčal in sedel, vendar se ni več smehljajal.

Mlajša je napadalno stopila starejši tik pod lice. "Kdo je koga zapeljal? Sami ste me porinili v njegovo naročje! Kaj pa ste pričakovali, za božjo voljo, jaz mlada in naivna ..."

"Ha! Nazadnje bo še trdila, da je bila devica ..."

"... tisti tvoj dedec pa skvarjen kot kvargelj ..."

"Molči, kurba!"

"No, no, sestrici, mirno kri ... Kaj, če kdo pride?"

"A ni že dovolj hudo, da je on tu?"

"Naj kar izve! Naj kar izve, kakšna cipa je njegova hči ...!"

"Cipa, kaj? Mogoče je pa tisti tvoj samo rabil, česar mu ti nisi mogla dati, m?"

Starejša je zateglo zatulila, kot pes ponoči, priletela je klofuta. "Vsi bomo krivi, seveda, samo ti ne, ki si se nastavljala ...!"

"Bi mi pa pustili mojo mladost!" Mlajša je ihtela od besa in otresala pesti pred sestrinim nosom. "A me je bilo treba vse dneve zapirati v tvojo nemarno štacuno? Na ples pa v kino nisem smela pa nikoli, jasno! Je bilo škoda denarja, je bilo treba vse zate zmetati, ušivka!"

"Ušivka? Ti si ušivka, kurba ušiva prekleta ..."

Kozarci v vitrini so žvenketali v kadencah njunega vreščanja, fant je odstopil, se udobno zavalil na kavč, si z nasmehom zvil cigareto in zadovoljno opazoval pretep. Mlajša, rdečelasa, razmršena, bele kože, se je zakadila v starejšo, koščeno in okorno, ki se ji je komaj uspelo pokrivati pred ploho udarcev, nespretno je suvala z nogami, da bi spodnesla ono drugo, vazo na nizki mizici je razneslo na tleh, porezali sta si stopala, ko sta tacali po črepinjah, neobčutljivi za bolečino, prepolni adrenalina, žimasti šopi rdečih in krajših, slabo posvetljenih las so jima ostajali med prsti, sikali sta, pljuvali slino, sopli in drhteče stokali kot med ljubljnjem, ampak koliko ljubezni je bilo v njunih posteljah, sedeči pozabljeni moški z golo zadnjico poleg plinske peči je skupil nekaj brc, ki so bile namenjene nasprotnici, praskali sta z ukrivljenimi prsti in si zabadali nohte v lica; fant se je glasno režal. "Tišina!" je zalajal Maigret, ki se je znašel sred sobe, težak in teman kot kip don Juanovega komendnika. Moški je skoraj zaupljivo in nedvomno preseče zasakal obraz proti njemu. Njegove zmerom vlažne izbuljene oči so bile za slojem solza povečane, kot da bi strmele izza leč premočnih naočnikov. Še je sedel, še je molčal, vendar je bila to najhujša preskušnja od vseh.

* * *

"Gospa, če dovolite, bi vam nekaj pokazal."

"Kaj naj bi s tem?"

"To je Hidra, gospa."

"Tja hoče?"

"Tja hoče."

"In to je vse?"

"To je vse."

Suhljata Dumaseva, vsa v oroženelih petah in klimakteričnih pegah, si je s kuhinjsko kunjjo potapljala mast s koničaste brade. Če imaš v hiši mrliča, ali skoraj, kosila naenkrat postanejo obilnejša in bolj nasitna.

"Pa zakaj rine tja? Saj ni nič posebnega."

Prek kuhinjske mize je potisnila fotografijo Maigretu, kot da je okužena, in on jo je vtaknil v prsni žep suknjiča.

Starejša hči z rdečimi progami prek ličnic je v pomuljeni tišini kuhala kavo.

"Vi ste seveda mislili, gospa, da si vaš soprog želi nečesa posebnega?"

"Saj to bi bilo vendar logično, ne? Zakaj ves ta cirkus samo zato, da bi prišel za dežja pod kap?" Gospa si je hrupno obrisala nos. "Česa pa pogreša tu, kjer je? Vi, gospod inšpektor, nas najbrž gledate zviška, ker nismo premožni ljudje, ampak svoje dostojanstvo imamo in nikomur ne ostanemo nič dolžni in sami ste lahko videli, ko ste stikali po stanovanju, da skrbim za čistočo. Ničesar ne pogrešamo. Vsaj civilizirani smo, pri moji veri, da smo res. Pa so tam v Grčiji, na tistile Hidri, tudi civilizirani? Bi rekla, da dvomim. Sama nesnaga pa boleznin pa brezposelnost pa nered pa hrup pa pijančevanje pa lenoba; mislite, da ne berem revij? Prav včeraj sem rekla sosedi, gospa Monique, sem ji rekla, vsakomur svoje, ampak mene za živo glavo ne bi zvelkli tja dol, med tiste divjake; mene že ne. Še pišejo drugače kot mi. Zakaj bi potem Alexandre za vsako ceno silil tja, resnično, tega pa ne morem razumeti, sem rekla gospe Monique; bo že še kaj drugega na stvari, vrag bi ga vedel, kaj ima Alexandre še za bregom; odkrito povedano, prepričana sem bila, da ima nekje kakšno žensko in gospa Monique je bila tudi teh misli." Zgrabila je skodelico, kot da jo hoče zadaviti, in je glasno srebala.

"Nima druge," je prepričljivo zatrdil Maigret.

Pa čeprav in bog mu jo požegnaj, je poredno pomislil. Dumaseva je postavila skodelico v mlako polite kave na krožničku.

"Dajte še enkrat sem tisto reč," je ukazujoče pomigala Maigretu.

Maigret ji je vrnil fotografijo. Prav nič ni dvomil o tem, da je gospa Dumas vajena odrezavih ukazov in tega, da jih drugi ubogajo.

Z očmi je prebadala Hidro in zmajevala z novo, trdo trajno. Če imaš v hiši mrliča, ali skoraj, se spodobi stopiti še k frizerju.

"Pa res hoče prav sem?" je z nohtom nejeverno potrkala po motno sijočem kvadratnem kartončku.

"Aha," je pokimal Maigret.

"Ste preverili? Hočem reči, policija je gotovo preiskovala ..."

"Nadvse natančno, gospa," je improviziral Maigret, "in ničesar sumljivega nismo našli, prav ničesar; resnično si želi zgolj na Hidro in tam ga ne čaka ne jahta ne razkošen apartma s svilenimi rjuhami, ampak kvečjemu kakšna z apnom pobeljena sobica, ki diši po kozah." Pa malo miru in janeževo žganje, ki postane mlečno belo, ko doliješ vodo, in ga bo smel

srkati ob desetih dopoldne, teden dni stari francoski časopisi, ki jih bo malce raznežen listal ure in ure, in mali trgovci, ki ga bodo pozdravljali z zlatozobim režanjem, ko bo kupoval ovčji sir in olive; imeli ga bodo za čudaka, vendar ga bodo redno vabili na družinske pojedine, je previdno, da ne bi zaslutila njegovih misli, pomislil Maigret.

"Torej, samo pomislite, kdo bi rekel ... Samo to. Saj ne morem verjeti. Kako pa bo živel, za božjo voljo?" se je odhrkala Dumaseva. "Skromno."

"Zelo skromno?"

"Zelo skromno."

"Ta denar, ki ga ima na knjižici ...?"

"Smo se prepričali, koliko ga je," je spet tekoče lagal Maigret. "Zelo malo. V Parizu si z njim ne bi mogli nič opomoči, spodaj v Grčiji pa seveda ..."

"Ah, seveda. Necivilizirani divjaki."

"Tako je, gospa."

Mati se je brez besed prodorno zastrmela v hčer. Ta je še vedno stražila poleg štedilnika in se v odgovor na neizrečeno vprašanje le tiho namrdnila; kocka je padla. Mati se je s pogledom spet zavrtala v Maigreta. "Dobro, inšpektor, če mi jamčite, da je tako ..."

"Da, gospa?"

"Če bo živel skromno, če se mu ne bo godilo nič bolje kot tu ..."

"Zagotovo ne, gospa."

"Potem naj gre, kaj naj rečem drugega? Ne bom ga ustavljala, navsezadnje imam tudi jaz svoj ponos. Upam, da bo srečen ..."

Hči, Dumaseva ljubljenska, je komaj zaznavno pokimala.

"Modra odločitev, gospa."

"Da." Zdaj, ko je bilo v zadevi razsojeno, je gospa Dumas postajala opazno sitna. Hči se je prestopila, v mislih je že pospravljala kovčke za povratek k možu (če imaš takega, kot je njen, se ne kaže predolgo obirati zdoma), med vrati se je ozrla prek rame in rekla: "Saj mu boste vi povedali, da sme oditi, kajne, gospod inšpektor?"

"Bom," je obljubil komisar Maigret.

In to je vse.

* * *

P. S. To zgodbo bi moral napisati Simenon. Rad je imel male ljudi in o njih je znal pisati brez manirizmov.